

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Год. XX.

НЕДЕЉА 31. МАРТА 1902.

Број 13.

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАН-ПУТ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ АДМИНИСТРАЦИЈИ ЛИСТА
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ УРЕДНИШТВУ

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

ЦЕНА:

За Србију на годину . . . . . 6 динара
на пола године . . . . . 3 "
За стране земље на годину . . . . . 9 "

ГРАЂАНСТВУ БЕОГРАДСКОМ

У објави овога суда од 27 ов. м. АБр. 3120, која је по ва-роши плакатом објављена, тач. 3-ћа објављене наредбе Управе вар. Београда погрешно је одштампана у томе, што је између четврте и шесте речи стављена реч „или“ у место „и“, према чему иста тачка, треба да гласи: „3. које песо носи корпу и марку, не мора се улицом на врвци водити, већ како сопствен-ник хоће“.

О овоме се извештава грађанство ради знања и управљања.

Од суда општине града Београда, 30 марта 1902 год., АБр. 3266, Београд.

ОПШТИНСКО УРЕЂЕЊЕ

и

АДМИНИСТРАЦИЈА

ГРАДА ГЛАЗГОА

(По Сер Демсу Белу председнику општине Глазговске и г. Демсу Патону председнику Уједињених Музејских Удружења Уједињене Краљевине — Велике Британије и Ирске)

Година 1896

(19)

VIII

ВОДА И ВОДОВОД

2.

(НАСТАВАК)

* * *

У извештају, који су 1855 године инцинири Стефенсон и Брунел поднели Одбору општинском, било је прорачунато: да ће од прилике године 1900 Глазго бројати на 760,000 душа, те да ће му према томе тада требати свих тридесет милијуна галона воде дневно. Три године после ове господе (инцинира) г. Бетман израчуна: да ће становништво Глазгоа сваких десет година порастати за 25%, а потрошња воде за 35%. Према томе број душа скочио би још у 1882 години на 775000, а потрошња воде — хватајући 36¹/₂ галона с главе на главу

— неких двадесет и девет милијуна. Искуство је показало да је г. Бетман имао право, јер је у години 1882 било 762,000 душа, које су воду општинску трошили, а имено, на кућевну потребу по 36¹/₂ галона с главе на главу, а на индустријску по 14¹/₂ галона, на дан; — или укупно, неких педесет и један галон дневно. Дабогме, да је овај и оваки дневни утрошак воде значио целокупну потрошњу исте од преко тридесет и осам милијуна галона на дан — што је опет значило, да се Глазго још тада опасно примакао максималној цифри свога извора, и катрајског и горбалског. На Лак-Катрајн није се могло више рачунати за већу количину од четрдесет милијуна галона дневно; док Горбалс једва да је могао дотерати и до пет милијуна. Према томе, постаде сваком јасно, да је дошло време — и много брже него што се ико од надлежних надао — кад се ваља побринути за нове изворе, и решити на нове водоводне трошкове. Немајући куд, Општина се најзад пријави Парламенту за проширење изворна јој права у округу Лак-Катрајна. Па, по што га (1885) и добије, онда приступи, и то прво: повишавању језерске површине Лак-Катрајна за још пет стопа — што је, са ранијим правом од 1855 на 4 стопе висине, а 3 стопе дубине, значило 12 вертикалних стопа над језером — а за тим приступи навраћању воде и из језера Арклет на своју водоводну линију. Језеро Арклет, или Лак Арклет то је малено једно језеро изнад Лак Катрајна, за неке 83 стопе висинске, а удаљено од његове ивице за неких три хиљаде стопа. И оно припада долини Клајда, али даје своје воде језеру Ломонд, или Лак-Ломонду.

Дакле, горњи закон је дао право глазговској општини да може подићи површину овог језера (Арклета) за 25 стопа, као и да може спровести његову воду у Лак-Катрајн помоћу једнога тунела кроз дотично брдо. На овај начин добио је Глазго, и то прво, повишењем језерске висине Лак-Катрајна, још 4225 милијуна галона — што значи, уз ранијих 5624 милијуна, укупну цифру од 9849 милијуна галона воде; а друго, добио је горњим присаједињењем Лак-Арклета још 2059 милијуна галона — што значи целокупну количину воде од неких близу дванајест милијарда галона. А ако овој цифри додамо Горбалсову количину од 1058 милијуна галона, онда добијамо за порасли Глазго добрих тринајест милијарада галона, на спрам старих 6682 милијуна галона од 1855 године.

Али није, законом од 1885, дато Глазгоу само право на, тако рећи, дуилу ко-

личину изворне воде, него му је истим створена и потреба дуилог водовода. У истини, ту је сад требало копати нове тунеле, градити нове аквадукте, мостове, сифоне, резервоаре и спроводне цевви. И док је стари аквадукт, од језера до Могдока и његовог резервоара, износио 25³/₄ миље у дужину, овај је нови, — но благодаречи једино правој линији по којој је грађен, — испро краћи за нешто више од две миље. Сем тога, стари аквадукт мерио је на пречнику 8 укрштених стопа, и није био у стању да спроведе више од четрдесет и два милијуна галона воде; док је нов водовод имао 10 до 12 стопа пречничке ширине и 9¹/₂ стопа пречничке висине, и имао је да спроведе у варош свих седамдесет милијуна галона нове воде. Најзад, нови резервоар у Крагмадију саграђен је тако, да може примити у себе дневних 694 милијуна галона воде; док његов старији друг у Могдоку није могао држати више од 488 милијуна и 700.000 галона. Оба водовода теку упоредо за велики део пута — јер се, због помануте краткоће новог, на некоме растојању и одвајају један од другог — а, на осам разних тачака паралелна им хода, спојени су извесним попречним цевима, тако, да вода из једнога може да се слободно одлива и прелива у други. Ово је у осталом угодно и због оправке појединих секција водовода, кад се неки квар догоди, те се може ток воде у истој пресећи без штете за спровод главне количине у варош.

Предрачун коштања новог водоводног дупликата, од ушћа језерских до улица глазговских, износи по садашњем један милијун и 250.000 фуната стерлинга, или тридесет и један милијун и 250.000 динара у злату. Али, пошто ће се ова сума распоредити на добар низ година, то се сад тако ствар удешава, да Глазго добије сав овај огроман додатак у количини потребне му воде, а да на потрошаче његове не падне ни једна пара повишице на таксу од воде! Како му драго, Глазго је сретно и дошао и доспео до једнога огромнога природнога извора и добре и красне, и ладне и слатке воде. На ретки квалитет њен, врло мало, или ни мало, не утиче ни зимска ладноћа ни летња топлота. Она је савршено осигурана од свакога квара и штетне мешавине. Општина није жалила да само за постигнуће једнога циља, циља обезбеђења од сваке и свачије заразне болести, баци 18,000 фуната стерлинга (450.000 динара) на откуп разних имања и добара приватних. Цео изворни предео, према томе, представља данас једну уметничку пустош, на коју пада вода из неба, али и у којој остаје чиста и

биетра као кад је из облака пала. А колика је у истини ова чистота њена, најбоље ће показати она тачна хемијска анализа, која гласи:

На 100,000 јединица ове воде долази:

- 1) Стране а тврде материје . . . = 2.9215
- 2) Органског карбола . . . . . = 0.147
- 3) Органског азота . . . . . = 0.0165
- 4) Амоније . . . . . = 0.000
- 5) Нитричног нитрогена . . . . . = 0.006
- 6) Целокупног комбинованог нитрогена . . . . . = 0.0226
- 7) Хлорина . . . . . = 0.638

По чистоћи и тврдоћи својој она је равна *дистилисаној* води, а, као што смо већ нагласили, не требају никаква филтровања. Управо, сав се филтар њен састоји у згодној и згодно положеној *решетки* дрвено-металној — једној — на ушћу језера у водовод, која је решетка довољно испресецана бакарном жицом да не да ни риби, ни лишћу, и никаквој парчади, да у водовод залута; а другој, истој таквој, на цевноме уласку воде у варош.

3.

ФИНАНСИРАЊЕ ВОДОВОДА

Растућа потрошња воде за индустријске потребе. — Употреба водене снаге добивене природним јој падом. — Добитак у воденој снази увођењем хидрауличне машинерије. — Водоводно-инџинирско одељење. — Сума коштања водоводне грађевине до 1882. — Сума коштања до 1896. — Дуг Управе водовода. — Такса на воду. — Њено постепено смањивање. — Метарска плаћања. — Нарочите наплате. — Ослобођења од плаћања. — Уштеда публици добивена мањом таксом на воду. — Приход од воде ипак расте. — Годишњи буџет општинског водовода.

Ма да је укупна потрошња воде у Глазгоу правила циновске скокове од времена кад се овај град докопа дивних и обилатих јој извора на висинама *Пертшија-ра*, опет пажљиво изведена *статистика* казује: да просечна *кућевна* потрошња воде, с главе на главу, *није* стварно порасла. Тако на пример, у години 1852 — дакле у добу, кад су још *приватне* кумпаније Глазго водом служиле — на *кућевну* потрошњу ишло је по 32¹/₂ галона дневно, а на индустријске потребе, од становништва, свега 3¹/₄ галона. Са годином 1861-ом навршује се прва година редовнога функционисања новог *општинског* водовода са водом из Лак-Катрајна, и просечна *кућевна* потрошња даде цифру од 34¹/₄ галона, а индустријалачка 5³/₄ галона, на дан. Тридесет година доцније — а то је у 1891 — просечна *кућевна* потрошња чак *опада*, односно спада на 31¹/₂ галон дневно, док потрошња индустријалачка *скаче* на 17¹/₄ галона дневних. Већ, дабогме, да је у току истога периода времена било година, кад је *кућевна* потрошња воде достигала и 38 галона дневно — као и да се тај истакнути појав има приписати тадањој похвалној ревности народне масе за што већом чистотом, — поред завођења угоднога механизма за испирање *кућевних* нужника (water-closets) — али *факт*, да је *кућевна* потрошња воде ударила натраг, у место да иде нагло напред, тај *факт* даје се објаснити једино: *савршенством* стања, у коме се одржавају водоводне цеви, односно и особено, оним вечнобудним и брижљивим *надзором*, који *Управа* водоводна неуморно врши над повереним јој апаратом.

Дакле, благодарећи овој, и савесној и добротворној контроли управној над *кућевном* потрошњом воде, могло се доћи и дошло се до истине: да се за поменутих тридесет година потрошња воде за *индустријске* ци-

љеве *утростручила*. Више и од тога, показало се, да од 186.000 фуната стерлинга, које је 1895—96 година дала као целокупни приход од таксе на воду, да је од те суме само 81.000 фуната стерлинга долазила од *кућевне* потрошње, а свих осталих 105.000 стерлинга од других потрошача. И као што се за сву ту воду плаћа од *метра*, или и по нарочитој такси, то је ова управо, *индустријалачка* потрошња глазговске воде *чиста добит* за варош, и пада као добродошла пара на олакшицу просечног водоплатца.

Али није глазговска вода само једна *красна* и обилато пружена *намирница* животна; нити је то само *драгоцен*а *роба* са којом Општина тргује тако сретно, тако *благодетно*, па и тако истински *јевтино*; него је она *од скоро* и један огроман извор *индустријске* нам снаге, и моћни *покретач* и *окретач* безброј *фабричких* *точкова*. Тако, на пример, ми данас имамо у граду неких *шест стотина* *дизалака* и *пуну стотину* *хидрауличних преса*, које раде помоћу *снаге* коју им даје *механички моментум* воде из наших водоводних цеви.

С почетка, та се снага добијала *искључно природним падом* и тежиштем воде. Али, прво, тако добивена снага била је слаба — највише до педесет фуната *притиска* од квадратног палца — а друго, *условљавала* је *несразмерно велику* потрошњу водене масе. Требало је се, дакле, користити *леним примером*, који нам је ту давао и *Лондон* и *Ливерпул* и *Хол* — који *вукоше* *дуплу* *хасну* и од економије на *количини* воде и од *механичке повишице снаге* водене — па се ту, доста *природно* а по *образцу* *горњих градова*, и *приважи* једна *приватна* кумпанија за одговарајућу *повластицу* општинску. Али наша *Управа* водоводна врло мудро одлучи: да она *сама* узме у експлоатацију такво једно *корисно* предузеће. И године 1892, Општина добије за њу *парламентску повластицу* на завођење и подизање *хидрауличких* *радова* и грађевина у Глазгоу. И ове *хидрауличке* *радионице* и раде од 30-ог Маја прошле (1895) године, дајући *индустријалачким* им *муштеријама* у средини града водену снагу од 1100 фуната, или *пола тоне притиска*, на квадратни палац! Благодарећи пак овоме систему *механичком*, *потрошачи* водене снаге могу данас да добију *потребну* им снагу за *половину* цене, коју су раније плаћали за снагу *гравитацијоне* воде; док међу тим на тај *циљ* иде данас само *двадесети* део *старе* водене количине. По себи се *разуме*, да ова економија у количини *употребљене* воде, *оставља* огромну резерву *обичној* потрошњи те *намирнице*.

Службено особље глазговскога водовода општинскога није само по сили *дотичних* *потреба* *техничких*, доста *многобројно*, него је и на једноме *великоме* *простору* *растурено*. Тако, на врху *целога* *управнога* *апарата* *стоји*, *такозвани*, *Главни Инџинир* — коме је данас и име *Џејмс Морис Гел*, и који је, поред *редовних* *муштерија* *службених*, *израдио* и све *планове* за нов *дупликатни* водовод до Лак-Катрајна. Он је *дабогме*, и *глава* *техничарска* *муштаба*, који се састоји из: *једног* *помоћника* *инџинирског*, и *целога* *тудета* *других* *канцеларијских* *чиновника*, који су, односно, *земљомери* и *механичари*, *архитекти* и *општи цртачи*; даље, из *три* *настојника* над групама *мајстора* и *радника* на полагању *водоводних* *цеви*; за тим, из *два* *инспектора* *водоводних* *цеви*, док су

још на раду код *фабриканта*; за тим *из двадесет* *инспектора* *водоводних* *склопова* и *спојница*, међу којима је и један *главни* *настојник*, а један *помоћник* *настојнички*. *Распоређени* по *разним* *квартовима* *варошких* *валазе* се *двадесет* *мајстора*, којима је *дужност* да *потрче* с *алатом* у *помоћ*, *чим* *где* *која* *цев* *водоводна* *прсне*. У *самој* *радионици*, и *магацину* *водоводне* *управе*, на *послу* су *стално* 25 до 30 људи, док *инџинирско* *особље* броји неких *десет* *младића*. Најзад, *сва* *она* *водоводна* *линија*, од *вароши* до *Лак-Катрајна*, *подељена* је у *неких* *шест* *секција*; и *свака* од *ових* *секција* *има*, по *једнога* *одговорнога шефа*, који *опет* *има* под *собом* *неких* *петнајест* *људи*, *стражара* и *радника*.

Што се *финансирања* *општинског* *на* *водовода* *тиче*, оно је, и *наравно*, *почело* са *годином* 1855-ом, *односно* и *првенствено*, са *откупом* *приватних* *повластица* *дотадање* *Глазговске* и *Горбалске* *кумпаније*. На тај *откуп* *отишла* је *најпре* *сума* од 76.000 *фун. стерлинга*, коју су *суму* *обе* *кумпаније* *биле* *другом* *дужне*, и који је *дуг* *примила* *општина* на *себе*. За *тим* су *издате* *Глазговској* *кумпанији* *обвезнице* од 4¹/₂% *годишње* *интереса* на *капитал* од 303.700 *ф. ст.*; и *друге* *обвезнице* са 6% *годишња* *интереса* на „*пријоритетни*“ *капитал* од 41.680 *ф. стерлинга*. *Горбалској* *кумпанији*, а *саобразно* *погодби*, *парламентом* *утврђеној*, *издате* су *обвезнице* са 6% *годишњег* *интереса* на *уложени* *капитал* од 180.000 *фуната* *стерлинга*. *Сад* *долази* *капитална* *сума* *утрошена* на *грађевину* *првога* *водовода* *општинског* до *Лак-Катрајна*, која је у *години* 1860 *износила* 920.000 *фуната* *стерлинга*. За *овом* *сумом* *дошао* је, за *двадесет* *потоњих* *година*, — од 1862 до 1882, — *накнадни* *уτροшак* на *сифоне*, *водоводне* *цеви*, *горбалске* *филтрове* и *друге* *оправке* и *доправке*, *неких* 534.000 *фун. стерлинга*, која, *ако* *се* *дода* *горњим* *цифрама* — *односно* и *цифри* *која* *би* *се* *добила* *рачунањем* *оних* *капиталних* *обавеза* од 6% *интереса* у *капиталне* *обавезе* са 4% *годишња* *интереса* — *онда* *се* *добива* *укупна* *цифра*, до *маја* 1882 *године*, у *суми* од 2,204.000 *фуната* *стерлинга*. *Свакако*, *то* је *сума* *коју* је *наш* *главни* *водоводни* *инџинир* г. *Џејмс Морис Гел* *изнео* *пред* *Инџинирско* *удружење* *наше* *Шкотске* у *марту* 1883 *године*. По *службеним* *пак* *књигама* *Управе* *Водовода*, ми *имамо* до *године* 1882 *уτροшену* *капиталну* *суму* од 2,160.000 *ф. ст.* Од *тада* је, а *имено* од 1885 до 1892 *уτροшено* на *нов* *дупликатни* *водовод* 1,235.000 *ф. ст.* А, *ако* *овој* *суми* *додамо* у *години* 1896 *уτροшених* 78,000 *ф. ст.* на *оснивање* *Хидрауличних* *радионица*, и 15.000 *ф. ст.* на *инџинирске* и *друге* *трошкове* *око* *откупа* *плацева* у *вароши*, *као* и *замашну* *суму* од 101.000 *ф. ст.* на *особено* *речни* *водовод*, који *служи* *снабдевању* *варошких* *фабрика* *речном* *водом*, *онда* *имамо* *целокупни* *збир* *свију* — до 31-ог *маја* *ове* 1896 *године* — *уτροшених* *сума*, *представљен* у *крупној* *цифри* од 3,538.000 *фуната* *стерлинга*, или *осамдесет* и *осам* *милијуна* и 450.000 *динара* у *злату*.

* * *

Према *закону* од 1855 *год.* Општини је *глазговској* *остављено* *било* *слободно* *таксирање* *уτροшка* *воде* за *све* *крајеве* на *северној* *страни* *Клајда*. За *крајеве* на *јужној* *страни*, *општина* је *ограничена* *била* на *дотадању* *таксу* *Горбалске* *кумпаније*, а

имено, на један шилинг од фунте стерлинга годишње кирије. Тако исто, ограничена је била Глазговска општина на један шилинг и два пена од фунте киријске за крајеве *изван* рејона општинског. Према овоме, а и доста природно, постојала је бојазан, да такса за воду не испадне и сувише скупа и тешка за становнике на *северној* страни. Али је искуство показало, да је тај страх био неоснован. Јер, док је на јужној страни такса за воду, од 1856 па до 1862, била један шилинг, за исто време на *северној* страни она није прелазила суму од *једнога шилинга и два пена* на фунту годишње кирије. Цела је истина, да је у 1862 па до 1864 та такса била подигнута на један шилинг и четири пена, али од тада је она стално ишла *на ниже*. Тако је у години 1865—66 изравната са таксом *јужне* стране, и сведена на њен један шилинг. После тога није више ни прављена разлика у таксирању једне или друге стране; него је у 1870—71 *обема* заједно спуштена такса на *девет* пена; од 1871 па све до 1886—87 на *осам*; од 1887 до 1890 на *седам*, а у 1890—91 на само *шест* пена од укупне годишње кирије. Спуштање исте таксе извођено је и према крајевима *изван* варошкога рејона, али не у истој мери. Јер, у години 1867—68 тим је крајевима откинут од таксе само *један* пен, што значи, да су и даље плаћали по један шилинг и један пен, од фунте киријске. За тим им је у 1870—71 сведено на *један* шилинг; у години 1874 на *једанаест* пена, а у 1890—91 на *десет* пена, на којој тачци такса за ванрејонске крајеве и *сада* стоји. Али, како је од то доба, ушло у рејон варошки знатан број ванрејонских општина, и како је тим уласком и дотично становништво стекло иста општинска права са средином варошким, то је, нарочитим законом од 1891 године, и *за њ* сведена такса за воду на *четири* пена од фунте годишње кирије. Наравно, све је ово такса за тако звану *кућевну*, или чисто *домаћу*, потребу; али радо додајемо, да она обухвата и воду за *кућевна кушатила* и *нужнике*, па и за сваку *здравствену* згуду и нараву у приватном дому. Најзад, постоји за сопственике имања у градскоме рејону једна такса од једнога шилинга на сваку фунту *годишње вредности* свију таквих имања, а та је такса ударена као прилог *благодетноме* добитку воде са извора Лак-Катрајна.

И историја наплате за воду од *метра*, као и других особених наплата, јесте историја *поступних* или *сталних редуција*. Тако у години 1861—62, цена за метарску воду колебала се: од једнога шилинга за 1000 галона, па до *четири* пена од 1000 галона за *оне* који тромесечно потроше четири милијуна галона. Од 1862 па до 1864 цене су се кретале између девет и четири и $\frac{3}{4}$ пена — *минимална* цена на годину износећи, — као и пре — *пет* фуната стерлинга. У години 1871—72 максимална цена износила је *шест* пена, од 1000 галона а *минимална* четири и $\frac{3}{4}$ пена, односно, четири фунте на годину. Од 1872 па до 1875 *наплаћивало* се *две* фунте од 100.000 галона, а *минимална годишња* наплата износила *четири* фунте. Године 1875—76 овај је минимум сведен и на *три* фунте годишње. Од 1876 па до 1877 *метарска* цена била је 1 ф. 17 ш. 6 п. за 100.000 галона воде, а годишњи минимум 3 ф. ст. За тим, у 1877 години, па све до 1890, *метарска* цена била је 1 ф. 13 ш. 4 п. за 100.000 галона,

или 4 пена од 1000 галона; док је минимум годишњи остао на 3 ф. ст. Али и тај минимум сведен је у 1890—91 години на 2 ф. ст. — на којој мери и данас стоји. Што се варошких хотела, *ресторација*, *крчма* и томе подобно тиче, за њих је такса за воду сведена, са 1 ш. 2 п. на 8 пена од киријске фунте. Годишња такса за појење коња оборена је са 4 шилинга на 2 ш. а за *краве* са *три* на два шилинга, од грла.

Најзад, вреди да констатујемо, да све добротворне установе града Глазгоа добијају воду *бесилатно*. Исто тако не плаћају таксу за воду ни општинска *кушатила*, ни општинске *перионице*. Даље, Управа водовода даје бесплатно сву воду потребну за *поливање* улица, *испирање* општинских канала, *гашење* пожара и т. д. а општина *опет*, у размену, ослобађа управу водовода од свакога *приреза* на водоводне цеви и т. д. на који би, као *полицијска* власт, имала права за *полицијске* и *јавно културне* циљеве. Уштеда, која је на овај начин постигнута у корист *потрошача* Глазговске воде, износи једну *господарску* суму! („a princely sum“). Тако, *ухваћен* је рачун, да је на самој *кућевној* потрошњи до Маја ове 1896 године, остало у *цевовима* Глазговског грађанства свих 650.000 фуната стерлинга или *шеснаест* милијуна и 250.000 динара у злату. Паралелно томе, остало је *потрошачима* *метарске* воде свих 490.000 ф. стерлинга (12 милијуна 250.000 динара у злату), а *индустријалцима* око 120.000 ф. ст. (или три милијуна динара). *Целокупна*, дакле, *уштеда* по овим *разним партијама* износи, као што *нагласисмо*, *господарску* суму, од 1,200.000 фуната стерлинга, или *тридесет* милијуна динара у злату. Да су, *збиља*, остале *оне прве* таксе за воду — а *оне* нису биле ни мало *претеране* — Глазго би до сад *исплатио* *цео* свој *први* водовод са Лак-Катрајна, и не би на тој *величанственој* грађевини имао данас ни *паре* дуга. Али да кажемо једну реч и о *буџету* наше *Управе водовода*.

Дакле, Управа водовода града Глазгоа постоји од 1856 године, а њен *први* буџет *датира* од исте, односно од 1856—57 године. Тада је он износио 58,605 ф. ст. (око милијун и по динара) а *двадесет* година доцније односно у 1876—77 — он се и *удвостручио*, јер је скоро *достигао* *округлу* цифру од 120.000 фунти стерлинга. У *буџетској* години 1895—96 он је износио 147.800 ф. ст. *без* *оних* 36.000 ф. ст. који *иду* у *резервни фонд*. Дабогме, да *главни* део ове *замашне* суме *буџетске* иде на *интерес* и *отплату* општинскога водоводнога дуга јер овај *ануитет* износи свих 96,700 ф. стерлинга. На *плату* водоводног *особља* иде сума од 22.000 ф. стерлинга (550.000 динара), а на *инџинире*, *благајнике*, *колекторе* и *друге* *ситније* чиновнике 8200 ф. ст. (двеста хиљада динара). Најзад, на *водоводни* и *канцеларијски материјал*, на *таксе* и *наплате* и на *остале*, *предвиђене* и *непредвиђене*, *потребе*: 21.000 ф. ст. (или *преко* *пола* милијуна динара). Пошто Управа водовода има *неку* годишњу *штету* од 930 ф. ст. на *речноме* водоводу, а тако исто и *плаћање* за *резервни фонд* у суми од 1512 ф. ст. то је она *преко* године и у *дефициту* са *неких* 2440 ф. стерлинга (61.000 динара).

У *осталом*, једно *стоји* *непоречно*, а *имено*: да у *целој* *Уједињеној* *Краљевини* *Велике* *Британије* и *Шкотске* — *ако* *игде* у *свету* — *нема* *града*, *тако* *великога*, који

био би и тако сретан са *изобиљем*, са *здрављем*, па и са *јевтиноћом* своје *пијаће* воде. *Благослови* њени *још* се не дају *избројати*, као што се *материјалне* *користи* њене по *домаћу* *индустрију* и *опште* *благостање* *народно* *још* не дају *оценити*. Да *ништа* *друго* у *рачун* не *узимамо*, *нека* *нам* је *слободно* *ову* *главу* *своје* *књиге* *завршити* *прозаичним* *питањем*: *која* је то *варош* у *свету*, која *има*, *тако* *рећи*, *неограничену* *количину* *најбоље* *воде* на *своме* *расположењу* *по* *цену* од *једнога шилинга* (*шест* гроша) *на* *годину* — *с* *главе* *на* *главу*?

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

РЕДОВНИ САСТАНАК

1. марта 1902 г.

Председавао председник београдске општине г. Милован Р. Маринковић. Присутствовао члан суда г. Драгутин Симић. Од одборника били: г.г. Ђ. Н. Соколовић, Ж. М. Перић, Богоје Јовановић, Стојан Пајкић, П. Павловић, Р. Драговић, Васа Николић, Лазар М. Матић, С. Азријел, Тома Цвицар-Јачковић, Урош Благојевић, Мих. Воблић, Др. Радвановић, Млад. Николић и Петар Новаковић.

Деловој, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је *записник* одлука седнице држане 26 фебруара тек. године.

Одборник г. *Раденко Драговић* примећује, да у *истом* *није* *записано*, да је он, *говорећи* о *неправилном* *поступању* *управе* *трошаринске*, *рекао*: да *управа* *трошаринска* не *наплаћује* *трошаринску* *таксу* на *местима* где *треба* да је *наплаћује* *већ* је *наплаћује* на *савској* *обали* на *песак*, као и да је *казао* да је *одбор* *ранијим* *својим* *решењем* *обуставио* *наплату* *те* *таксе*.

По *саслушању* *тога*, — *одбор* је *примио* *записник* *одлука* *седнице* *држане* 26 фебруара тек. године са *овом* *примедбом* *одборника* г. *Драговића*.

II

Одборник г. *Петра Павловић* *наводи* да је *сваком* *познато*, да је *противу* *неправилности* *безименог* *друштва* *трамваја* *града* *Београда* *било* и *сувише* *жалби*, а *друштво* *ни* до *данас* *ипак* *те* *неправилности* *није* *отклонило*.

Пре *извесног* *времена* *било* је *лепо* *време* и *поменуто* *друштво* *било* је *пустило* за *Топчидер* у *саобраћај* *отворене* *трамваје*. У *последњем* *полукупеу*, где по *пропису* *може* *бити* 8 *путника* *пуштено* је 13 *путника*, *услед* *чега* *се* *из* *истог* *купеја* *није* *просто* *могло* *изаћи*. Ово су *видели* *одборник* г. *Ивко* *Ивковић* и *адвокат* г. *Васа* *Симић*. *Тражи* да *председништво* *учини* *потребан* *корак* *код* *поменутог* *друштва*, *те* *да* *се* у *трамваје* *пушта* *само* *онолико* *публике*, *колико* је *прописано*, а *не* *више*, *те* *да* *се* *свет* у *трамвајима* *гъави* и *гуши*.

Председник је *изјавио*, да *ће* по *овој* *представци* г. *Павловића* *предузети* *потребне* *мере* *те* *да* *се* *ове* *неправилности* *друштва* у *будуће* *не* *дешавају*.

По *саслушању* *тога*, — *одбор* је *примио* *к* *знању* *ове* *изјаве* *одборника* г. *Павловића* и *председника* *општине*.

III

Одборник г. *Петра Павловић* *наводи*, да је *пре* *неколико* *дана* *ишао* у *Топчидер* са *својом* *ћерчицом* *која* *иде* у *II* *разред* *основне* *школе*. *Кад* *се* је *отуда* *враћао* *трамвајем* *кондуктер* *му* је *тражио* да *плати* за *исту* *целу* *карту* и *ако* *дете* *није* *више* *од* *метра*. *Није* *хтео* да *му* *плати* *целу* *карту* *док* *није* *дошао* *контролор* *Урош* *Петровић*; *кад* је *овај* *дошао* и *казао* да *треба* *платити* *целу* *карту* *платио* је и *ако* је *сматрао* а и *данас* *сматра* да *органи* *трамвајског* *друштва*

нису били у праву. Наводи пример како се услед такве радње друштвених службеника може десити да која старица с дететом буде скинута с трамваја на средокраћи између Топчидера и Београда услед тога ако нема пара да плати и за дете целу карту, кад је најгоре време, те да пропадне, јер кондуктер не тражи одмах чим ко уђе да плати, те ако немадне довољно новаца онда и да не улази у трамвај. Даље наводи за пример како се врши служба на трамвајима у Пешти, па тражи да председништво одмах извиди ово што се је њему десило и да тражи од трамвајског друштва да се дотични његови органи за ово казне, ако нису били у праву и ако општина на то има права по уговору. Ако му пак општина не може према уговору на тај начин дати сатисфакцију он сажалева, да је општина имала и такве представнике, који су могли закључити такав уговор, а у поновљеном случају тражиће сам сатисфакцију.

Председник је изјавио, да ће по овој пред-ставци одборника г. Павловића учинити потребан извиђај и поједноставити код трамвајског друштва, да се оваке неправилности више не дешавају и да органи друштвени, до којих стоји кривица за овако поступање, буду кажњени.

О постигнутом резултату известиће и општински одбор.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Павловића и председника општине,

IV

Одборник г. Тома Цинцар-Јанковић наводи, да је распоред електричних трамваја на прузи Славија—Калимегдан врло неподесан, јер се трамваји пред железничком станицом врло дуго чекају.

Моли председништво да учини шта је потребно, те да се распоред вожње на овој прузи удеси тако, како би се трамваји у скретницу једновремено стицали, те да публика не мора као и до сада сувише дуго чекати на долазећи трамвај.

Председник је примио к знању ову примедбу одборника г. Цинцар-Јанковића изјавивши, да ће учинити корак, да се ова незгода у распореду вожње на овој прузи што скорије одклони.

По саслушању тога, — одбор је примио ове изјаве одборника г. Цинцар-Јанковића и председника општине.

V

Одборник г. Соломон Азријел, наводи, да је још раније, кад је био општински одборник, упутио на председништво једно питање, на које није добио одговор, док је још тада био одборник. Кад му није тадашње председништво на то питање одговорило, он то питање хоће сада да учини на садашње председништво. Ствар је у овоме:

Безимено друштво за електрично осветљење, за увођење електричног осветљења у приватне инсталације, узима кауцију од сваке сијалице по 5 динара. Неће да се превари у рачуну ако каже, да је друштво до сада на име те кауције примило преко 120.000 динара, а можда и много више.

Друштво ту кауцију троши на издржавање својих инсталација, међутим није искључена могућност да исто друштво једнога дана може банкротирати или како је и иначе „безимено“, престати да ради; питање је сада: ко би у томе случају накнадио абонентима положену кауцију?

Да не би претплатници електричног осветљења у таквом случају били оштећени, тражи да председништво ту кауцију изузме од друштва и преда је на приплод коме сигурном нов-

чаном заводу, те да се тако с једне стране осигурају претплатници а с друге стране од те кауције, којом се друштво сада служи неплаћајући никакав интерес, вуче извештан интерес, који се може употребити за издржавање варошке сиротиње.

Председник је изјавио, да ће од друштва ову кауцију одузети, само ако буде имао по уговору за то могућности. Ну ма до каквог резултата по тој ствари буде дошао, саопштиће га одбору.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Азријела и председника општине.

VI

По прочитању акта кварта врачарског АБр. 2185 којим тражи уверење о владању и имовном стању за Младена Константиновића, овд. таљигаша, — одбор је изјавио:

Да му је непознат Младен Константиновић, овд. таљигаш.

VII

Председник износи одбору на мишљење молбу Исидора Јаконића, банкарског чиновника, којом тражи уверење о породичном односу.

По прочитању те молбе Ст.Бр. 600, — одбор је изјавио мишљење:

Да се молиоцу може дати тражено уверење о породичном односу.

VIII

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 28 фебруара тек. године АБр. 2062 одлучио: Да цена хлеба за прву половину месеца марта тек. године т. ј. од првог истог месеца искључно буде иста, која је била и за другу половину месеца фебруара тек. године т. ј. двадесет и седам пара дин. по килограму, а хлеб да се продаје по двадесет и пет пара дин. у тежини од 925 грама.

По саслушању тога и по прочитању поменутог решења суда, — одбор је примио к знању са одобравањем ово решење суда о одређеној цени хлеба за прву половину месеца марта тек. године.

IX

Председник општине извештава одбор, да је на дневном реду предлог председништва о начину извршења и исплате регулација вароши. То питање састоји се у овоме:

Према количини већ решених предмета и оних који се имају решити а који се односе на регулацију вароши, а с обзиром на буџетску могућност, општина београдска није у могућности да одговори својој дужности према грађанима у погледу извршених и будућих регулација.

По већ решеним предметима сума за исплату регулација дупло прелази буџетом предвиђену суму на исплату истих. Међутим с дана на дан сума која се има платити повећава се решавањем нових предмета. Није нужно нарочито учавати штете које имају грађани услед тога, што не могу да располажу својим добрима по своме нахођењу услед тога, што се иста секу регулацијом, а општина нема могућности да ту регулацију изведе.

Да би све то отклонила општина, односно њени преставници, морају да се побрину да изнађу за то начин.

Једини је начин за одклањање тога, да општина на подлогу имања регулационог фонда и осталих општинских имања која се налазе у реону варошком, приступи издавању општинских обвезница за исплату извршених и будућих регулација.

Умолио је г. Драгутина Величковића, управника државних дугова, да изради амортизациони план, по коме би општина зарад наведене потребе издала обвезнице у износу 2.000.000 динара са интересом 5%, који би се плаћао семестрално, амортизација вршила годишње а рок за амортизацују био 25 година.

(Чита амортизациони план.)

Ако би одбор усвојио овај начин за исплату регулација имало би се у начелу утврдити: износ издатих облигација, рок њихове амортизације и интерес, а по том би се имао израдити детаљан амортизациони план и донеле коначне одлуке како би се издејствовало надлежно одобрење, пошто је овај начин исплате регулације формалан зајам и даље урадило шта треба.

Општина извршењу регулације варошке мора преступити најекорије и с тога што је и канализација вароши тако рећи на прагу, а канали морају пролазити кроз регулисане улице. Моли одбор да ову ствар узме у оцену и по истој донесе своју одлуку у начелу, како би се даље урадило шта је потребно.

По саслушању тога а после говора одборника г. г. Раденка Драговића, Пере Павловића, Уроша Благојевића, Томе Цинцар-Јанковића, Соломона Азријела, Мих. Бобића, Стојана Пајкића и Васе Николића, у којима су се у опште слагали са гледиштем председништва по овој ствари, третирајући питања: о износу обвезница, о року њихове амортизације, о величини интереса и року његовог плаћања као и подлози на којој би се ове обвезнице издавале, — одбор је у начелу решио:

Да општина за исплату извршених и будућих регулација вароши може издати обвезница у износу 2.000.000 динара са интересом до 5% и роком који би се имао комбинирати.

Овлашћује се председништво општине да изради детаљан план за амортизацију овога зајма те предмет понова изнесе одбору на коначно решење, како би се по том изискало одобрење надлежних фактора и учинило даље шта је потребно.

X

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: саопштење извешћа Главне Контроле по предмету прегледа општ. рачуна за раније године; избор члана грађев. одбора и његовог заменика; саопштење процене имања Др. Воје М. Суботића, млађег, овд. лекара; молба носачког удружења за новчану помоћ; молба Богосава Поповића, берберина, да му општина изда под закуп извесно своје земљиште на Дунаву за подизање фабрике ракетла; молба Милоша Савчића, инжињера, да му општина прода по цени коштања 5 ком. водомера; молба наследника Фрање Козланског овд. због својине извесног земљишта; молба Косте Скендериновића, због регулације; молба друштва за погпомагање и васпитање сиротне и напуштене деце за осветљење у Студеничкој улици; саопштење акта Управе града Београда по предмету измештања свињских обора, који се налазе на углу Ратарске и Гробљанске улице; пренос кредита одобреног у прошлој години за исплату дуга маси пок. Боже Боди, од купљеног имања; одобрење кредита за исплату ванредног осветљења за 1901 годину; понуда Радисава Митровића, трговца, дрвених коцака за калдрмисање улица; молба Вује Ранковића, царинског чиновника, због регулације; молба Младена Ђоковића, кочијаша општинског, за продужење осуства; молба Панте Грујића, општ. пртача, за осуство; молба Живана Бугарчића, за ослобођење дужности при-

сутника; избор комисије за проучење регулације вароши ради ревизије досадањег регулац. плана; одговор председништва на питање одборника г. Милана О. Петровића, о дневничарима управе водовода; поновна молба Илије Ђурића, пуковника у пензији, за накнаду у земљишту и одобрење кредита за исплату ресто трошкова око израде пројекта закона за општину београдску, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАЈ 8. Марта 1902 год.

Председавао председник београдске општине г. Милован Р. Маринковић. Присуствовао члан суда г. Драгутин Симић. Од одборника били г. г. Ђ. Соколовић, Урош Благојевић, М. Савчић, Тома Цинцар-Јанковић, Љуба Дојчиновић, Богоје Јовановић, Лазар М. Матић, Соломон Азријел, Борђе Н. Петровић, Мих. Бобић, Др. М. Радовановић-Младен Николић, Петар Новаковић, Милош Валожкић, Стојан Пајкић, Раденко Драговић, Васа Николић и Живојин М. Перић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане 1 марта тек. г. и примљен без измене.

II

Одборник г. Борђе Пешровић, — да би се избегло дангубљење око чињења питања мање важних пре преласка на дневни ред у одборским седницама, — предлаже, да се установи једна књига у коју би г. г. одборници пре почетка седнице могли убележавати своје примедбе на поједине општинске послове и на радњу појединих општ. органа, на основу којих би запис председништво могло наређивати потребне извиђаје и давати одбору обавештења.

Одборник г. Соломон Азријел не слаже се са прелговорником, јер је таква књига раније постајала, па није много користила. Чак шта више раније председништво није давало одговоре ни на нека питања која су му чињена јавно у одбору. Он је за то, да се остане при досадањој пракси односно чињења питања и примедба пре преласка на дневни ред.

Одборник г. Милош Валожкић, такође се не слаже са одборником г. Петровићем, јер се свуда практикује да се у скупутинама и одборима, пре преласка на дневни ред, чине предлози, примедбе и питања.

Одборник г. Тома Цинцар-Јанковић слаже се са одборником г. Петровићем, јер сматра да иста књига неће заменити досадању праксу чињења предлога и стављања важнијих питања и примедба, већ да ће иста књига бити рекламациона, а на име: таква књига имала би стојати јавно изложена у општинском суду, да у њу може сваки грађанин записати оно шта има да примети, било на општинске радове, било на радњу овог или оног општинског органа. Предлаже, да се таква књига установи, јер такве књиге постоје на лађама, у ђумруцима и осталим установама.

Председник је изјавио да нема ништа против предлога одборника г. Цинцар-Јанковића, јер и сам жели, да се грађанство интересује за општинске ствари. Он би чак шта више волео, кад би грађани радо стављали у ову књигу своје примедбе, јер би се у томе огледало интересовање грађанства за општинске ствари. Наредиће, да се једна књига за то набави и изложи у општинском суду, а сем тога објавиће се грађанству, да је овака књига уведена.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. г. Петровића, Азријела, Валожкића, Цинцар-Јанковића и председника општине.

III

Одборник г. Борђе Пешровић, да би се скратила процедура, по примедбама и питањима које одборници чине на председништво, и да би председништво у истој седници на таква питања и примедбе могло одмах одговорити, предлаже одбору да одлучи, да у будуће одборским седницама присуствују шефови одељења.

Одборник Милан Радовановић не слаже се с прелговорником. Он разуме да је потребно, да шеф одељења буде присутан одборској седници кад се решава предмет дотичног одељења, али не разуме за што да шеф извесног одељења присуствује одборској седници, кад се решава предмет, који не спада у делокруг његовог одељења. Што се тиче одговора на питања за то је потребно извиђање. С тога је за то, да шефови присуствују седници одборској, кад се решавају предмети дотичног одељења, а не увек.

Одборник г. Тома Цинцар-Јанковић налази да предлог одборника г. Петровића има разлога, јер би се на тај начин ускорила радња а председништво би било у могућности, да одмах даде на поједина питања и примедбе обавештење. Кад председник општине, чланови суда и одборници могу радити, онда зашто шефове изузимати? Најзад потребно је да шефови због наведенога бар буду присутни седници до преласка на дневни ред, а за тим они, чији се предмети имају решавати, имају остати, а остали могу ићи. Тражи да се у том смислу изда шефовима наређење.

Стојан Пајкић слаже се са одборником г. Др. Радовановићем.

Председник је изјавио да ће наредити да се шефовима одељења у будуће доставља дневни ред, а сем тога да исти присуствују сви седницама до преласка на дневни ред, ако се у седници не решава предмет дотичног одељења, а ако се решава, онда да шеф дотичног одељења присуствује седници, док се предмет не реши.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. г. Петровића, Радовановића, Цинцар-Јанковића, Пајкића и председника општине.

IV

Одборник г. Лазар Матић, 5. ов. м. у 11^{1/2} часова пре подне ишао је својим послом на железничку станицу и прошавши зеленим венцем, видео је да су троја кола натоварена општинским каменом са зеленог венца отерана у Босанску улицу бр. 30. Скреће пажњу председнику на то, јер му изгледа да је тај камен однет неком приватном лицу.

Председник је изјавио, да ће по овој предмети одборника г. Матића учинити потребан извиђај и даље шта је потребно.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Матића и председника општине.

V

Одборник г. Милош Савчић наводи, да је у једној од прошлих седница одборник г. Раденко Драговић покренуо питање о наплати колске таксе ван железничке станице и савског пристаништа. Даље је одбор том приликом решио да се наплата те таксе обустави, а да се предмет изнесе одбору на решење. Међу тим данас су му се извесна лица жалила да им Управа трошаринска ипак наплаћује ту таксу на савској обади на дрва, песак и шљунак. Та радња Управе трошаринске противна је поменутих решењу одбора, тарифи и правилима за наплату трошарине и с тога понова тражи, да се иста обустави.

Одборници г. г. Тома Цинцар-Јанковић и Раденко Драговић такође доказују неоснованост радње Управе општинске трошарине по овом предмету.

Председник је изјавио, да су општинском суду поднели жалбу грађани противу ове радње Управе трошаринске, да је иста жалба упућена одмах Управи трошаринској да поднесе извешће и да ће се по истој кроз дан - два донети одлука општинског суда, пошто је Управа трошаринска поднела извештај у току прошла три дана, када је он по службеном послу био у Шапцу. Моли г. г. одборнике, да с питањима по тој ствари престану, и тиме не ометају рад, јер је иста у току рада.

По саслушању свега тога одбор је прешао на дневни ред.

VI

По прочитању акта одељака Управе града Београда АБр. 2163, 2200, 2305, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Живан Боппић, кочијаш, Војислава жена Нестора Ристића, овд. млекације, Војин Младеновић, овд. каспин, Тодор Ракић, овд. берберски помоћник, Ранко Петровић и Глиша Лилић, продавци кифли; и да је доброг владања и сиротног имовног стања Миленко Мчсић, ноћни стражар.

VII

Председник износи одбору на мишљење молбе Каранфила Ј. Алексића удове и Илије Вељковића, ашчије, којима траже уверења о породичном односу.

По прочитању тих молби Ст.Бр. 660 и 697, одбор је изјавио мишљење:

Да се молиоцима могу дати тражена уверења о породичном односу.

VIII

По прочитању акта Главне Контроле АБр. 1742 којим извештава општински суд, како стоји са прегледом рачуна општинских из ранијих година, — одбор је примио к знању ово извешће главне контроле.

IX

По прочитању акта грађевинског одбора АБр. 1754, одбор је решио:

Да члан грађевинског одбора за варош Београд буде г. Борђе Н. Соколовић овд. предузимач, а њему заменик г. Мих. Бобић, овд. професор.

X

По прочитању молбе носачког удружења АБр. 1775, којом тражи новчану помоћ, — одбор је решио:

Да се преко ове молбе пређе на дневни ред, пошто је општинским буџетом одређена сума на општинску сиротињу у опште.

XI

По прочитању молбе друштва за потпомагање и васпитање сиротне и напуштене деце АБр. 10.494/1901 год. којом моли, да се уведе електрично осветљење у оном делу Студеничке улице, који лежи између дома сиротне деце и заватске школе као и по прочитању мишљења надзорне комисије за електрично осветљење АБр. 11037/901 године и извешћа општинског књиговодства АБр. 1923/902, све по истом предмету, — одбор је решио:

Да се део Студеничке улице који лежи између дома сиротне деце и занатске школе, осветли са две сијалице, од којих једна да буде вечерња а друга цело ноћна.

Да општински суд уради даље шта је потребно за извршење овога решења.

XII

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 1791, којим спроводи суду процену земљишта г. Др. Војислава М. Суботића, млађег, лекара, које постоји у Таковској улици бр. 19, а које се има експрописати за проширење исте улице; као и по прочитању те процене, — одбор је решио:

Усваја се ова процена. Да се сопственику г. Др. Воји М. Суботићу млађем, лекару, исплати из општинске касе на терет касе регулационог фонда, кад ова буде у могућности да исплату изврши за осам квадратних метара и четрдесет и два квадратна десиметара земљишта, постојећег у Таковској улици бр. 19, које се има узети за регулацију исте улице, — по двадесет и пет динара од квадратног метра, свега две стотине десет динара и педесет пара динарских, а пошто се изврше законске формалности.

XIII

По прочитању молбе А. Козланског и Д. Козланског, наследника пок. Фрање Козланског АБр. 558, којом моле, да их општина више не спречава у праву својине земљишта, које лежи између њиховог имања и имања Ристе Крстића предузимача из Симине улице и имања Љубице Исавловић из Скадарске улице, а које мери два квадратна метра и осамнаест квадратних десиметра, које општина сматра за својину регулационог фонда, а они за своје, као и по разматрању ранијих акта истог предмета, — одбор је решио:

Да општина остаје и даље при томе да је ово земљиште регулационог фонда, а ако молиоци мисле да на исто имају права, онда нека се за доказ истог обрата надлежном суду, јер им општина то право не може признати, пошто је досадашњим извештењем довољно утврђено, да је исто земљиште регулационог фонда.

На случај, да молиоци признаду право својине регулационом фонду на ово земљиште и изјаве, да су вољни да се са општином, односно регулационим фондом, изравнају за земљиште које им је регулацијом Глумачке улице заузето, овим земљиште, — онда изнети предмет одбору на решење.

XIV

По прочитању молбе Богосава Поповића, олд. берберица, АБр. 397, којом моли, да му се уступи под закуп извесно општинско земљиште на Дунаву за подизање фабрике ракетла, нудећи општини за исто земљиште 60 динара годишње на име кирије; извешћа грађевинског одељења по истој АБр. 1704, и осталих акта овога предмета АБр. 1790, — одбор је решио:

Да комисија, у коју се одређују кмет г. Коста Арсенијевић, одборници г. г. Ђорђе Соколовић и Мих. Бобић и један општ. инжињер, на лицу места извиде ову ствар и оцене: може ли се молиоцу означено земљиште издати под закуп као и по коју цену годишње кирије, па о томе поднесу извешће са мишљењем, које да се стави на дневни ред.

XV

На предлог општинског суда, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет општинске готовине, по добивеним за то надлежним одобрењу г. министра финансије, исплати масе пок. Боже Боди б. директора Смедеревске кредитне Банке, тридесет и једна хиљада четири стотине и шесет динара и осамдесет и седам пара динарских са 5% (пет од сто) интереса и то: на суму од тридесет и три хиљаде динара од тридесетог Септембра 1898 године па до тридесетог Октобра 1899 године, а на суму од тридесет и једну хиљаду четири стотине и шесет динара и осамдесет и седам пара динарских од тридесетог Октобра 1899 године па на даље колико општина београдска дугује истој маси за купљено масино имање звано „Гушина башта.“

Овим решењем замењује серешење општинског одбора од 6 Септембра 1901 године АБр. 5725 донесено по овоме предмету, а које се у прошлој години није могло извршити нити се у овој години може извршити пошто су општински рачуни за 1901 годину закључени и кредит за ову исплату затворен.

XVI

По прочитању молбе Косте Скендеровића, економа АБр. 1541, којом тражи да се изврши даље просецање улице Позоришне, Скадарске и Деспота Ђурђа, и да се у тој цели изврши процена његовог земљишта, које се за те улице одузима; као и по прочитању извешћа грађевинског одељења по истом предмету АБр. 1878, — одбор је решио:

Да се ходно прописима закона грађевинског за варош Београд путем процениоца оцени: има ли општина молиоцу да да и колику накнаду за земљиште, које му се има одузети за даље просецање напред означених улица, или молилац има општини и колику да плати пошто је овде случај из члана 31. грађ. зак. за варош Београд.

Одлуку процењивачке комисије саопштити молиоцу и одбору.

XVII

На предлог општинског суда, — одбор је решио:

Да рејонски пут од Ратарске улице па гробљанским путем до првог прелома остане исте ширине, колика је сада Гробљанска улица у том делу; а ако надлежна власт то не одобри онда да његова горња страна поред гробља лежећа од Ратарске улице па до првога прелома иде онуда, куда иде сада горња страна гробљанског пута поред гробља лежећа, а да се у том случају његова доња страна спротиву гробља лежећа помакне унутра за онолико за колико би се горња његова страна поред гробља лежећа имала у том случају спустити до горње стране садашњег гробљанског пута, лежеће до гробља.

XVIII

По прочитању акта Управе града Београда АБр. 10.533/901 год. који се односи на премештање свињских обора, постојећих на углу Ратарске и Гробљанске улице, као и извешћа грађевинског одељења по истом предмету АБр. 1879/902 године, — одбор је решио:

Да се решавање по овоме предмету одложи док се дефинитивно не реши питање

о ширини и границама рејонског пута од Ратарске улице Гробљанском до првог његовог прелома.

XIX

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: одобрење кредита за исплату ванредног осветљења за 1901 годину, понуда Радисава Митровића, трговца дрвених коцака за кадрмисање улица; молба Вује Ранковића, царинског чиновника, због регулације; молба Младена Ђоковића, кочијаша општинског, за продужење осуства; молба Панте Грујића, општ. пргача, за осуство; молба Живана Бугарчића, за ослобођење дужности присутника; избор комисије за проучење регулације вароши ради ревизије досадашњег регулац. плана; одговор председништва на питање одборника г. Милана О. Петровића о дневничарима Управе водовода; поновна молба Илије Ђарића, пуковника у пензији, за накнаду у земљишту; одобрење кредита за исплату ресто трошкова око израде пројекта закона за општину београдску; молба Љубе Дојчиновића, због закупа траве са извесног општ. земљишта; одговор председништва на питање одборника г. Пере П. Ђорђевића: мисли ли председништво радити шта на подизању споменика пок. Конст. Хранисављевића, добротвора општине београдске; молба Ристе Гроздовића, зидара, због регулације; одобрење, да се ташмајдански песак може продавати и одређење цене истога; предлог суда за одобрење, да се сума у 560 динара, колику је издато привремено на име плате старешинама и контролорима Управе трошаринске у 1900 год. може расходовати, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

НАУЧНО-КЊИЖЕВНИ ДЕО

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ
КО СУ ТИ МАКЕДОНСКИ СЛОВЕНИ?

(Отворено писмо редакцији „Руско-Славјанског Календара“ за 1890 год.)

— Ако и упућено својој адреси пре неких дванајест година, ми налазимо да је овој и овакој расправи питања о народности Македонских Словена и данас време и место у свакоме листу српском. И за то радо, као год и захвално према ученоме писцу, отварамо научни-књижевну рубрику Београдских Општинских Новина следећем „Отвореном Писму редакцији Руско-Славјанског Календара за 1890 годину,“ или, боље рећи, указујемо одавно заслужену пажњу једној српско-научарској **исправци** тадање, из основа погрешне, „етнографске“ карте Руса *Комарова*. То „писмо“, односно тај драгоцен *прилог* и српској науци и српској праведној ствари народној, од речи до речи гласи:

Господине Редакторе,

Добротом једне високе личности у Београду, дошао ми је до руку, и на увиђај, ваш „руско-славјански календар“ за 1890 год.

По што сам га целога прегледао и прочитао, пре свега морам признати, да је тај покушај „Ст.-Петербургског Славјанског благодетелског обшчествa“ заиста сваке похвале достојан, и врло и практичан и важан по Словене за „узнават себја самих и друг друга.“ Ја налазим, да је та књига, и по распореду своме и

по садржини, толико добра и толико словенски-ишириотична, да и не умем изразити о њој онолику хвалу колико заслужује, и колику осећам.

Истина да у њој може имати (као што фактички има) и по која погрешка; али та погрешка, како изгледа, није у њој од воље, него по незнању, ну које се даљим озбиљним проучавањем тога, за сад још тешкога предмета, и исправити може; јер *право* знање и *чиста* воља увек имају способности и снаге, да недостатке, па и предрасуде, уклоне и униште. А редакција, (нека јој је од моје стране велика хвала) признајући и сама, да у овој књизи може имати и недостатака, изразила је и вољу и готовост на исправку свега што је недостатачно, обраћајући се ученим Словенима да своје примедбе редакцији саопште.

Покренут овим позивом, ја имам част доставити редакцији ово неколико редака, ако не, да они овакви какви су у књигу уђу, а оно да редакцији послуже као неки критеријум за оцену чланака ове врсте. Ови редови кратак су извод из озбиљне студије самога природнога тока ствари о којој говоре. Истина, и редакција ће видети, да је сам начин и пут ове студије по готову нов, али — нека ми је дозвољено казати — и *једино* *правилан*. Дозвољавам, да крајњи резултат овакве студије може испасти и мало другачи, него како сам га изнео ја; но, мора се признати, да се *овако* тек студирати мора, па да се добију коректни резултати. Досадањи начин био је недостатчан и неприродан, па с тога више хипотеза, али хипотеза непотпуна и погрешна, те је и резултат морао изаћи као нова загонетка, која није могла задовољити истину.

* * *

Међу учевним људима, можда су математичари једини, који на примедбу лаика, хоће да подвргну новом испитивању неку своју теорију. Јер њихова теорија не стоји на замисли, као у других, него на цифри; а цифра нема осећаја, те ни пристрасности ни предрасуде. Остали учевњаци — по готову сви — само ће се лаику насмејати, баш кад би он и најгенијалнију примедбу учинио. Ово нарочито вреди за оног учевњака, који у науци својој није ништа измислио сам, него цело његово знање, ма колико големо и сјајно било, почива на туђој идеји, или туђем искуству. Ови људи, и кад би у души својој осетили упутност примедбе, тешко се могу одважити да поруше зграду, која им је неки углед створила.

У ову врсту учевњака спадали су скоро сви српски филолози.

Вама је познато да је основа, да је базис, српској (модерној) филологији рад *Шлајхеров* и *Миклошићев* — ни један од њих Србин; и овај њихов рад прихватио је и на српски језик у целој опширности применио, најпре *Даничић* — истина Србин, — али који нити се у српској земљи родио, нити је језик међу Србима учио, него све своје знање о језику прибавио главно у Бечу, од *људи*, који живе Србе не познаваше (јер појединци и варошани не чине карактеристику народа) и из књига, које нису писали Срби.

Даничић се био већ иснео на велику висину као филолог, а још није видео ни једнога Србина из *Немањичке* државе, није видео ни једно место, ни град ни село, у оној земљи у којој почиње и куда се ширила *историја* Српскога народа. Изучив *провинцијални* језик *северних* покрајина српских, и то из речника Вуковог, који је *само северну Србију* обухватио, — и изучив га на основу науке, коју су по томе провинцијалном језику извели *Не-Срби* — он је, ја дан, замишљао, да се тај језик, који је он изучио, говори и на Косову и у Скопљу и у

Прилици; а језик, који се налази у повељама српским, — којим су, дакле, говорили *Немања* и *Душан* и *Марко* — да је то тек *стари* језик, који се данас нигде не говори, ну од кога је, можда, постао овај који он зна.

Како огромна заблуда!

И филолози српски, узев овај језик *северних Срба* за књижевни, огласише га као *прави* српски; а језик *јужних Срба*, оних дакле Срба, који имаше ону историју *коју сви држаше за своју*, толико из вида изгубише, да се на хоризонту српске филологије уз брата свога ни појављивао није.

Како огроман грех!

И тек 1878 године, кад оно на свет изађе *Сан-Штефански* уговор, — кад наши филолози видеше, да је тамо у *бугарску* народност урачуната и сва *јужна Србија* — тек тад они, у своме великоме чулу, пођоше да из ближе свој народ виде; и *тек* тада је и *Даничић* *први пут* у своме *животињу* *стигнуо ногом на земљу Неманићких Срба!*

На повратку свом из *Средца* у *Ниш*, *Даничић*, укорен својим властитим ранијим радом, са сузним очима јавно је исповедио: „*како је много, много душу своју огрешио.*“ Ви већ разумете, зашто вам ја ово спомињем.

Али та огромна погрешка, коју је српска филологија, а уз њу и цела српска интелигенција, учинила према своме народу и његовој историји, била је по готову неизбежна последица нечега, што је многоме, који је упознао, изгледало као загонетка, но која се није могла одгоненути, јер — *основа примљене науке* бјеше погрешна.

Северни језик српски јесте леп и пријатан. Он је и гибак и звучан. *Али* њиме *нису* *говорили* *они* *чија* *дела* *ми* *узимамо* *за* *своју* *историју*. Јужним језиком српским није опевана дивна *епопеја* српска; али су на њему написани *српски царски закони*, и њиме је управљана *српска царевина!* И ја жалим, здраво много жалим, што не умем да говорим језиком *оца* *мога*, и *оца* *његовог*, те да језиком, којим је *Свети Сава* проклео брата Вукана, прокунем и ону *обману* нашу, у коју је запливала српска књига у северних Срба.

* * *

Ја се не бавим филологијом, него етнографијом, па због ње и етнологијом полуострва балканског — ево већ тридесет година. Почетак је мојој студији била географија, а за тим њен део етнографија; но при овој ја наиђем на нешто што ме је убезекнуло. Да би га чак схватио и разумео, управо разрешио, ја сам се морао латити нове студије, студије по готову *културно историјске*, и историје сеобе словенских народа, или историје много раније, него којом се бавише, па и то само овлаш, наши *историјографи*, који цело своје историјско знање о првој судбини свога народа осниваху на једној легенди Порфирогенитовој. Ну, пре него би вам резултат те моје студије изнео, морам вам казати, шта је било то, на што сам ненадно био наишао у почетку своје студије.

Скупљајући и пртајући све оне елементе, који чине етнографију народа, ја сам упазео, да се, у извесним крајевима српских земаља, народ разликује од других крајева не само оним обичајима, који су последица *географијска*, као што је на прилику *главна храна* (негде чак *Durrah* место *Mais*) или *крс куће* (негде благ као у Швајцарској, негде пак стрм као у Енглеској, и т. д., него има битне разлике и у *мелодијама* (које нису производ мешавине) има разлике у *играма* (које нису од другог примљене) па има разлике и у *акценту* језика, ал' *оном* *акценту*, који чини карактеристику самог језика, и најпосле има разлике и у *самоме штићу* (у колико

овај може бити различан при истој раси, и у колико га сама клима не мења). Видев то, ја сам застао. Помислио сам: и ако је ово према *досадашњем* знању нешто ново и ненадно, ипак мора имати дубљег узрока, него да би се смело преко њега прећи овлашом, или немаром, или игнорисањем. И почнем ту ствар да проучавам из даље и дубље. Пре свега, разлика коју сам упазео, простире се у виду правилног, у темену своме много широкога *срца*, у средини чијој налази се она друга разлика. Или да вам то јасније кажем: кад узмете *Браничево* и његове источне покрајине, па пођете ка *Југу*, једном руком водећи преко *Левча* на водомеђу *Мораве* и *Топлице*, а другом руком на изворе *Старуме* и *Марице*, па тако обухватите *Серез* и све остало до иза *Бишова*, и савијете ка *мору* и *северу*, срп све више сужавајући, и изађете на *Јадрански* архипелаг до *Истрије* — свуда туда видите *један* народ, по свему што га тим чини, а унутра у празнини, управ у недришту тога срца, имате народ у многоме карактерноме *другачи* од оног. Видев то, ја сам га разумео као *историјску природност*, јер сам ту разлику узео тумачити оном, на заходу старога века покренутом, *сеобом народа*. Па, пошто сам прешао брзим прегледом и лаким погледом онај тајанствени покрет *индо-јевропскога* племена са узвишенога висоравња *Памирског*, и пошто сам повео племена словенска *прве Мораве* (*Мера*) у пределе *Аралског* и *Каспског* језера, за тим их одвео на *Дон*, на *Дњепар*, на *Вислу*, на *Одру*, на *Лабу* све до *Везера*, и са њима, дакле, заузео сву *Дакију*, сву *Панонију*, и скоро сву *данашњу Германију* — ја сам онда најљивије узео на око пресељавање тих Словена на полуострво Балканско. Али, пре него их почнемо превозити преко Дунава и Саве, хајде да се вратимо опет за неколико векова натраг, кад су они, из Паноније гледећи, били још са својом авангардом с оне стране *Крапачких Гора* (Карпатских планина) на *Галичкој* висцији, и на *Дњестру* и на *Дњестру* — у опште — у тако званој *Сарматизији*.

Дакле, они су дуго били ту, у *Сарматизији* као и у суседној *Скизији*. Ту је за њих чуо био, па их и спомиње, *Иродот*, као и *Страбон* и *Плиније*, — али под разним, највише изврнутим, нама данас непознатим, именима. А није било ни лако знати им имена. Пре свега, и име појединог човека — а сваки га мора имати — не узима човек сам, него му га надева неко други. Тако исто и *народ* сваки, морао је име добити од некога другог, и — само наравно — од *првога* суседа свог. Али суседа може бити више, не један, па се често дешавало, да га је један сусед овако, а други онако, називао. На прилику, *Полабски* Словени звали су Германе „*Швабама*“ — по онима који су им најближи били — а *доњо-сарматски* Словени звали су исте Германе „*Њемци*“, највероватније по реци *Њемени*. Тако се дешавало, да је један исти народ имао по више имена, а далеки народи та разна имена узимали за имена *разних народа*. Сам, пак, народ *своје* је називао најобичније по *пределу* у коме је; и ми видимо, нарочито код *Словена*, скоро све сама *географијска* имена, тако, да бих рекао: да је и име *Славен* (*Славан*, *Славјан*, *Славин*, *Словен*, *Словин*, *Словак*) *географијско*, а не долази од *славе* (*Gloria*) као што се раније држало, нити од „*слова*“, као што данас држе, и то у толико пре географско, што се тога имена и данашњег дана налази у *топонимизи* словенској.

Даље, из *Сарматизије*, а са *Дњепра* (узимамо за центар *Кијево*) Словени су пошли у главномоме на три пута:

1) Левим крилом на Југ, кроз отвор између Карпата и Дунава у *Дакијску* равницу (дакле у *данашњу Румунију*); 2) правце преко планине,

која је пред њима била, кроз чувена врата на Дукљу и Мораву у Панонску равницу (дакле у данашњу Угарску;) и 3) десним крило на запад, у данашњу Германску равницу.

Као Крајине, дакле, тој новој словенској домовини биле су те три јевропске равнице, у којима су морали подуже остати; а после из њих, из све три, поступице ширећи се, силазили ка полуострву балканском, тада илирском, које је сачињавало важнију половину царевине римске, за нас византинске.

(Наставиће се)

Грађанству Београдском

Управа града Београда претписом својим од 24 ов. м. ЛБр. 436 изменила је своју наредбу од 6 ов. м. ЛБр. 436 коју је суд овај објавио под 8 марта тек. године АБр. 2353 у овоме:

1. По двориштима приватним полицијска власт не сме тражити псе. Њен надзор настаје тек на улици;
2. Псето без марке и корпе на улици може се хватати;
3. Које псето носи корпу и марку не мора се улицом на врвци водити већ како сопственик хоће.

О овоме се извештава грађанство ради знања и управљања.

Од суда општине града Београда, 27 марта 1902 год. АБр. 3120. Београд.

О П О М Е Н А

Суд општине београдске, **опомиње све дужнике управе водовода**, да свој дуг на име таксе за потрошњу воде до конца марта ове године, измире најдаље до 7 априла т. г., јер ће се после тога рока свакоме хрђавом платиши обуставити издавање воде, а наплата дугујуће суме, вршиће се ексекуцијом.

Од суда општине београдске 28 марта 1902 год. у Београду.

О Г Л А С

За оправку калдрме по вароши, потребно је да се набави:

600 куб. мет. **ломљеног камена**, и
1100 " " **колубарског песка**.

За набавку овога материјала држаће се у грађевинском одељењу општинском офертална лицитација 9 априла ове год. од 8—10 сати пре подне, када ће се и закључити, и после тога времена ничија понуда неће се примити.

На офертима треба прилепити таксену марку од 10 дин., према зак. о таксама.

Кауција се полаже благајни општинској и реверс од исте покаже при лицитацији, и то:

За камен 600 динара, и
" песак 800 " у новцу или
вредним хартијама.

Услови и ближа обавештења могу се видети у грађевинском одељењу општинском свакога радног дана пре подне.

Из канцеларије грађевинског одељења општине београдске, 29 марта 1902 г., ГБр. 911.

О Б Ј А В А

На основу решења г. министра грађевина ГБр. 1672, од 18 марта ове год. држаће се офертална лицитација за оправку макадама у жељезничкој улици, у канцеларији грађевин. одељења општине београдске на дан 2 априла ове год. од 9 сати пре подне до 12, када ће се и закључити.

Кауција је према закону о јавним грађевинама 1.200 динара и то у готовом новцу, вредним државним папирима или интабулацији.

План и предрачун и остала техничка и погодбена документа, изложени су сваког радног дана у поменутој канцеларији.

Позивају се предузимачи, који право имају, да поменутог дана дођу и лицитирају, пошто претходно положи благајни општинској кауцији и реверс покажу на дан лицитације.

Из канцеларије грађевинског одељења општине вароши Београда, 26 марта 1902 год. ГБр. 832.

О Б Ј А В А

Пошто на држаним лицитацијама за издавање **под закуп траве за кошење** за време оволетње сезоне, на следећим општинским земљиштима није било лицитација, то ће се лицитације ове поново држати и то:

1. На дан 5 априла тек. год. од 3 до 6 сати после подне, за издавање под закуп траве за кошење на великом и малом калимегдану;

2. На дан 6 априла тек. год. од 3 до 6 сати после подне, за издавање под закуп траве за кошење у новом општинском сењаку;

3. На дан 8 априла тек. год. од 3 до 6 сати после подне, за издавање под закуп траве за кошење на општинском земљишту код Батал-Џамије.

Лицитације ове држаће се и то: под бр. 1 у канцеларији економног одељења суда општинског а под бр. 2 и 3 пред официрском кафаном у Палилули.

Ближи услови могу се видети у поменутој канцеларији сваког радног дана за време канцеларијско и то само пре подне од 8 до 12 сати и при лицитацији.

Од суда општине београдске 27 марта 1902 г. АБр. 2861, 2937 и 3102, у Београду.

О Б Ј А В А

На основу решења г. министра грађевина ГБр. 1345 од 22 марта ове год. држаће се офертална лицитација за проширење **пропуста преко мокролушког потока на топчидерском путу** у канцеларији грађевинског одељења општине бео-

градске на дан 5 априла ове год. од 9 сати пре подне до 11 када ће се и закључити.

Кауција је према закону о јавним грађевинама 200 динара и то у готовом, новцу вредним државним папирима или интабулацији.

План и предрачун и остала техничка и погодбена документа, изложени су сваког радног дана у поменутој канцеларији

Позивају се предузимачи, који право имају, да поменутог дана дођу и лицитирају, пошто претходно положи благајни општинској кауцији и покажу реверс на дан лицитације.

Из канцеларије грађевинског одељења општине вароши Београда, 27 марта 1902 год. ГБр. 858.

О Г Л А С

На основу одобрења г. Министра грађевина од 3 Марта ове год. Бр. 1343. грађевинско одељење општине београдске држаће оферталну лицитацију 20 Априла ове год. **за израду нове калдрме у Ратарској улици, између Таковске и Мајор-Илићеве.**

Предрачунска је цена 12000,33 дин.

Оферти ће се отворити у присуству комисије и предузимача, тачно у 12 часова у подне

После отварања оферата, ничија накнадна понуда неће се примити.

На офертима, који ће се подносити у затвореним ковертима, мора бити залепљена таксена марка од 10 динара, према зак. о таксама. Оферти без таксених марака неће се узимати у оцену.

Предузимач на коме остане ова лицитација, дужан је одмах да положи на име кауције 1200 дин у новцу, или вредним хартијама.

Услови и ближа обавештења могу се видети сваког радног дана од 8—12 часова пре подне.

Из канцеларије грађевин. одељења општине београдске, 7 Марта 1902 год. ГБр. 628.

О Б Ј А В А

Суд општине београдске продаваће путем јавне усмене лицитације **материјал од својих зграда постојећих у Тројанској улици под бр. 7, и од подрума званог „Пивни извор“**, које се морају рушити месеца Маја тек. год. услед регулације улице Страхињића Бана.

Продаја ова извршиће се на дан 3 Априла тек. год. од 3 до 6 сати после подне на лицу места.

Кауција се полаже при лицитацији и то: за зграде 200, а за подрум „пивни извор“ 300 динара.

Ближи услови могу се видети у канцеларији економног одељења суда општинског сваког радног дана од 8 до 12 сати пре подне.

Од суда општине београдске, 13 Марта 1902 год. АБр. 2517 и 2571, у Београду.